

Vastencyclus 2019: Delen is het nieuwe hebben

(3) Broederlijk Delen

Lezing

Juist in die tijd waren er bij Jezus enkele mensen die Hem vertelden van de Galileeërs, wier bloed Pilatus met dat van hun offerdieren vermengd had. Daarop zei Hij: 'Denkt ge, dat onder alle Galileeërs alleen dezen zondaars waren, omdat zij dat lot ondergaan hebben? Volstrekt niet, zeg Ik u. Maar als gij u niet bekeert, zult ge allen op een dergelijke manier omkomen. Of die achttien die gedood werden, doordat de toren bij de Siloam op hen viel: denkt ge dat die alleen schuldig waren onder alle mensen die in Jeruzalem woonden? Volstrekt niet, zeg Ik u. Maar als gij niet tot bekering komt, zult ge allen op eenzelfde wijze omkomen.'

Hij vertelde nu deze gelijkenis: 'Iemand had een vijgenboom die in zijn wijngaard geplant stond; hij kwam zoeken of er vrucht aan zat, maar vond niets. Toen zei hij tot de wijngaardenier: Al sinds drie jaar kom ik aan deze vijgenboom vruchten zoeken, maar ik vind er geen. Hak hem om: waartoe put hij nog de grond uit? Maar de man gaf hem ten antwoord: Heer, laat hem dit jaar nog staan; laat mij eerst de grond er omheen omspitten en er mest op brengen. Misschien draagt hij het volgend jaar vrucht; zo niet, dan kunt ge hem omhakken.'

Lc 13,1-9

Toespraak

Beste mensen,

In deze vastencyclus krijgt de spiegel een belangrijke plaats. De spiegel als een symbool voor reflectie: op de relatie met onszelf, onze medemens, de wereld en met God. Vandaag wordt de spiegel bedekt door de campagne-affiche « Holy Guacamole! Geef boeren eigen grond om voedsel te telen ». De affiche bedekt de spiegel, want zoals een spiegel zet de campagne van Broederlijk Delen zelf aan tot reflectie. Tot reflectie op wat er gaande is in onze grote wereld: op het eerste zicht is dat allemaal zeer ver weg, maar na kritische reflectie is er een grote link naar ons eigen leven.

Al 16 jaar werk ik voor de ngo Broederlijk Delen, eerst als diensthoofd politiek en communicatie en later als persverantwoordelijke. Elk jaar zetten we een campagne in Vlaanderen op poten die een belangrijke **problematiek** toont in één van de landen van het Zuiden waar we actief zijn. Dat gaat dan over het tekort aan voedsel, een tekort aan grond, de negatieve impact van mijnbouw op het leven van mensen, de schending van mensenrechten, ... We tonen de situatie zoals ze is. En die is niet altijd positief. We maken die problemen zichtbaar bij een breder publiek. We tonen de onrechtvaardigheid en de mechanismen die mensen verhinderen om een 'menswaardig leven' te leiden. Maar evenzeer tonen we hoe lokale mensen en organisaties niet bij de pakken blijven zitten, maar die probleem zelf aanpakken. Ze doen dat vanuit het visioen dat een rechtvaardige wereld zonder ongelijkheid mogelijk is. En dat werkt bemoedigend.

Onze vastencampagnes sensibiliseren dus mensen hier rond de problemen én de mogelijke oplossingen in het Zuiden, we roepen mensen op tot concrete solidariteit met mensen ver weg, we ondersteunen lokale organisaties in het Zuiden. Het is de spiegel die Broederlijk Delen ons jaarlijks voorhoudt. Maar durven we in die spiegel te kijken? Die spiegel toont niet alleen abstracte problemen, maar evenzeer het gelaat van concrete mensen die strijden voor een menswaardig bestaan, neem nu César en Leonarda uit Guatemala, Grace uit Oeganda, Amsettou uit Burkina Faso... Dat is soms oncomfortabel, maar geeft ook kracht. In ieder geval vraagt het van ons een keuze om te willen zien.

De parabel van de onvruchtbare vijgenboom in het evangelie van vandaag houdt ons evenzeer een spiegel voor. Want de vijgenboom die geen vruchten draagt staat symbool voor Jeruzalem, de stad van God, maar toch niet helemaal de stad van God zoals God dat wil. Dat de vijgenboom geen vruchten draagt duidt op de corruptie en op het feit dat Jeruzalem het spel van de machtigen meespeelt. Toch er is hoop. Er is een tweede kans. Bekering is mogelijk. Dat is de spiegel die het evangelie ons voorhoudt. En welke spiegel houdt de campagne van Broederlijk Delen ons dit jaar voor? De onrechtvaardigheid dat kleine boeren in Guatemala geen toegang hebben tot grond en daardoor honger hebben of ondervoed zijn. En de onrechtvaardigheid dat het vrijhandelsakkoord dat de EU met Centraal-Amerika gesloten de situatie van de kleine boeren net verergert.

En de oplossing? Geef boeren grond! Zodat ze zelf voedsel kunnen kweken. Om aan te tonen dat dit niet zo moeilijk is organiseerden we een ludieke publieksactie voor het station in Leuven: We hadden een container met 7 ton grond laten brengen en vroeger passanten om een doosje met grond te vullen en op te sturen naar een boer in Guatemala. Simpel toch? Helaas is het allemaal niet zo simpel. In Guatemala leeft zestig procent van de bevolking in armoede en 23 procent in extreme armoede. Bijna de helft van de kinderen onder de vijf jaar is ondervoed. Dat zijn hallucinante cijfers voor een middeninkomensland als Guatemala. De oorzaak van honger, ondervoeding en armoede bij de grote meerderheid van de boerenfamilies is volledig te wijten aan de ongelijke grondverdeling. Een paar grote landbouwbedrijven bezitten het gros van de landbouwgrond, terwijl de grote groep kleinschalige boeren het moet doen met té kleine lapjes grond, of helemaal geen grond. Zij werken op de grote plantages waarvan het verse fruit en de verse groenten geëxporteerd worden naar het buitenland. Nochtans heeft Guatemala voldoende vruchtbare grond om de hele bevolking te voeden. Uiteraard gaan we dit grondprobleem én voedselprobleem niet oplossen door wat grond naar daar te sturen. Dat beseffen we ook wel. Met onze ludieke actie zetten we mensen aan het denken ... Maar hoe kan dit probleem in Guatemala dan opgelost worden?

Broederlijk Delen werkt er samen met organisaties in Guatemala die boeren verenigen, hen informeren over hun rechten en samen met hen op zoek gaan naar manieren om aan grond te komen. Goedkope leningen is één middel. Tegelijkertijd pleiten onze partnerorganisaties bij de Guatemalteekse overheid voor een eerlijkere grondverdeling op basis van de Vredesakkoorden in 1996 en voor concrete mechanismen die dat bevorderen. Plataforma Agraria is één van de partnerorganisaties van Broederlijk Delen. Zij boeken succes. Een mooi voorbeeld is het verhaal van Leonarda en haar gemeenschap. Na een landbezetting van twee jaar mogen zij en een vijftigtal andere families zich nu eigenaar noemen van La Florida, een vroegere koffieplantage. Eens eigenaar leerde een andere partnerorganisatie van Broederlijk Delen, Red Kuchab'al, de families hoe ze de uitgeputte gronden van de voormalige koffieplantage weer vruchtbaar konden maken en verder bewerken op een duurzame manier. Nu kweken ze er gewassen op een agro-ecologische manier, met respect voor de natuur. Het contrast met hun leven vroeger is enorm. Leonarda getuigt: "Nu eten we drie keer per dag en veel gevarieerder. Er staan zelfgekweekte groenten en fruit op het menu zoals avocado, banaan en mango."

Maar de politieke context in Guatemala wordt grimmiger. Hoewel een herverdeling van de gronden in de vredesakkoorden van 1996 gepland stond, blijft ze dode letter, tot op vandaag. Er wordt steeds harder opgetreden tegen landbezettingen van leegstaande Finca's als middel om grond te verkrijgen. Dat ervaren vandaag César en dertig boerenfamilies aan den lijve. Uit vertwijfeling en ondervoeding bezetten zij de leegstaande Finca la Mina. De afloop van hun actie is onzeker. De politieke klasse in Guatemala wil niet van grondherverdeling weten. De kleine elite trekt volop de kaart van de agro-industrie en zet in op het exportmodel van de landbouw ten nadele van de voedselzekerheid van de eigen bevolking. Daar bovenop worden er alsmaar meer vergunningen uitgereikt voor mijnbouw- en energieprojecten die de druk op de al schaarse landbouwgrond in Guatemala verder opvoeren.

Boerenleiders die opkomen voor hun rechten, worden gecriminaliseerd, bedreigd en zelfs vermoord. Dat is de situatie en die is heel onrechtvaardig.

Ook de Europese Unie en België dragen hier een verantwoordelijkheid. En hier wordt de spiegel wel heel onaangenaam...

Want de grondstoffen en landbouwproducten uit Guatemala komen op de Europese markt terecht. Het handelsakkoord tussen de EU en Centraal-Amerika (waaronder Guatemala) promoot de vrijhandel tussen de twee blokken. Dit zet een enorme druk op de natuurlijke rijkdommen en de voedselvoorraden die broodnodig zijn in de regio zelf.

Economische belangen gaan nog al te vaak boven duurzame ontwikkeling. Daarom pleiten wij voor bindende regels rond bedrijven en mensenrechten. En vragen we dat de EU het recht op voedsel in Guatemala promoot, via de politieke dialoog en ontwikkelingssamenwerking.

Met zijn partnerorganisaties zal Broederlijk Delen er verder voor strijden dat de kleinschalige boeren eigen grond kunnen verwerven zodat ze in hun eigen voedsel kunnen voorzien en een menswaardig leven kunnen uitbouwen. Ik hoop dat de spiegel van deze campagne veel Vlamingen aan het denken zal zetten en zal overtuigen hun solidariteit te betuigen. Broederlijk Delen steunen is niet zomaar geen aalmoes geven. Het is meewerken aan structurele verandering op weg naar een duurzamere wereld zonder ongelijkheid. Het is preken over de onrechtvaardigheden en niet zwijgen tegenover het egoïsme van de machthebbers. Het is delen en herverdelen, niet vanuit onze overvloed maar vanuit het besef dat iedere mens een recht heeft op een menswaardig leven. Bedankt voor jullie steun.

Karel Ceule
De Lier, 24 maart 2019